

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

تسهیلات دستگاه‌های مختلف برای کاهش آسیب‌های اقتصادی ناشی از کرونا در کشور

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

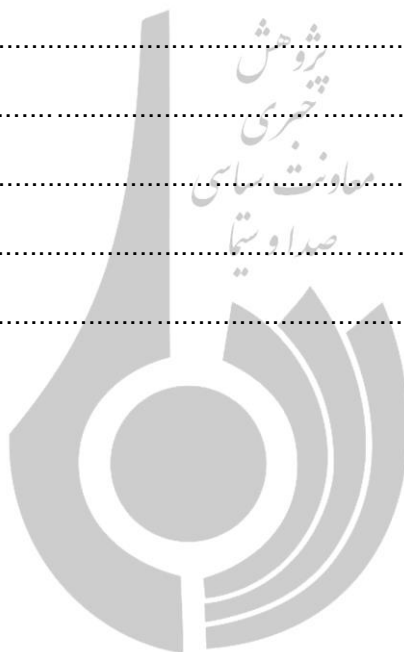
پژوهشگر: زهره دانشمندی

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

۲	□ مقدمه:
۲	الف) سازمان برنامه و بودجه
۳	ب) بانک مرکزی
۴	ج) وزارت اقتصاد
۴	د) سازمان اموال تملیکی
۵	ه) معاونت نظارت مالی و خزانه داری
۵	و) گمرک
۵	ز) سازمان امور مالیاتی
۶	ح) بیمه
۶	ط - بنیاد مستضعفان
۷	□ کلام آخر

□ مقدمه:

در هر کجا و هر مکان که باشیم، خواسته یا ناخواسته نام ویروس کرونا را به گوش می شنویم. در این میان عده‌ای هستند که با توجه به شرایط گسترش کرونا و اعلام قرنطینه در کشور خلوت خانه را برگزیده اند تا خود و خانواده‌هایشان از این ویروس در امان باشند، اما در این بین افرادی هم هستند که به دلیل گذراندن چرخ زندگی خود مجبورند تا به کسب و کارهای خود هر چند گذرا و محدود ادامه دهند.

هر چند با اعلام طرح فاصله گذاری اجتماعی و قرنطینه‌ها و محدودیت فعالیت برخی کسب و کارها، مشکلاتی برای درآمد برخی کسب و کارها به وجود آمده است اما دولت برای کاهش فشار زندگی و حمایت از این کسب و کارها و کمک معیشتی آنها، بسته های حمایتی و تسهیلات اعلام کرد تا بتواند راهگشایی برای آنها در کوتاه مدت باشد. لذا برای بررسی دقیق موضوع تلاش کردیم تا به شیوه اسنادی - تحلیلی این مسئله را مورد توجه قرار دهیم و حمایت‌ها را در قالب دستگاه های مربوطه دسته بندی کنیم.

در ادامه اقدامات برخی نهادها و وزارتخانه ها برای کاهش آسیب های اقتصادی ویروس کرونا ارائه می‌شود.

الف) سازمان برنامه و بودجه

اقدامات سازمان برنامه و بودجه در راستای کاهش آسیب‌های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا در ذیل آورده شده است:

۱- اعطای نخستین بسته حمایتی برای جبران زیان‌های ناشی از کرونا به قشرهای کم درآمد در اسفند ۹۸ انجام شد که سازمان برنامه و بودجه از اختصاص دو بسته برای قشرهای کم برخوردار که شامل کمک ماهیانه ۲۰۰ تا ۶۰۰ هزار تومانی برای ۳ میلیون ایرانی فاقد درآمد ثابت و وام یک تا دومیلیونی قرض الحسنه ۴ درصد بدون ضامن برای ۴ میلیون نفر شاغل آسیب دیده همچون کارگران و اصناف خبر داد. در این خصوص حدود یک و نیم (۱/۵) میلیون خانوار توسط سازمان مهندسی یارانه ها شناسایی شدند^۱. در این بسته قرار است به خانوار دو نفره ۳۰۰ هزار تومان، خانوار ۳ نفره ۴۰۰ هزار تومان، خانوار چهارنفره ۵۰۰ هزار تومان و خانوار شش نفره ۶۰۰ هزار تومان به حساب یارانه سرپرستان خانوار واریز شود.

۲- پرداخت وام کم بهره به ۴ میلیون خانوار آسیب دیده از کرونا تسهیلات یک تا دو میلیون تومانی بدون درخواست تضمین و با کارمزد ۴ درصد برای ۴ میلیون خانوار کم درآمد و پرداخت ۸ درصد کارمزد اضافی آن از سوی دولت به بانک‌ها به منظور حمایت از این خانوارها که کرونا زندگی آنها را تحت تاثیر قرار داده، پرداخت می‌شود^۲.

^۱ - پایگاه اطلاع رسانی دولت، ۲۶ اسفند ۹۸

^۲ - WWW.Mporg.ir

کارمزد این تسهیلات ۱۲ درصد بوده و بنابراین فشار زیادی به بانکها وارد نخواهد شد، بلکه این دولت است که این اختلاف سود را پذیرفته و از منابع خود پرداخت خواهد کرد. البته این تسهیلات غیرقابل نقد و برای خرید کالا خواهد بود. تسهیلات یک تا ۲ میلیون تومانی بدون درخواست تضمین و با کارمزد ۴ درصد برای ۴ میلیون خانوار کم درآمد و پرداخت ۸ درصد کارمزد اضافی آن از سوی دولت به بانکها به منظور حمایت از این خانوارها که کرونا زندگی آنها را تحت تاثیر قرار داده، پرداخت می‌شود.^۱

۳- کمک به وزارت بهداشت و دانشگاه‌ها علوم پزشکی جهت مقابله با کرونا دولت به منظور حمایت از بخش بهداشت و درمان کشور ۳ هزار و ۶۱۰ میلیارد تومان کمک نقدی به وزارت بهداشت، درمان و آموزش و همچنین دانشگاه‌های علوم پزشکی برای پیشگیری و مقابله با بیماری کرونا پرداخت کرده است.^۲

این موارد شامل یک میلیارد تومان برای پرداخت به بیمه سلامت جهت تسویه مطالبات دانشگاهها، ۱۰۰ میلیارد تومان به اورژانس کشور برای خرید آمبولانس ۳۰۰ میلیارد تومان برای پرداخت مطالبات شرکت‌های پیمانکاری طرف قرارداد دانشگاهها ۲۰۰ میلیارد تومان برای پرداخت پاداش ویژه کادر درمانی، ۴۰۰ میلیارد تومان برای پرداخت به دانشگاه‌های علوم پزشکی استان تهران، ۴۸۰ میلیارد تومان برای پرداخت به سایر دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و ۵۳۰ میلیارد تومان نیز به ستاد ملی کرونا پرداخت خواهد شد.

۴- تمدید اعتبار گواهینامه تایید صلاحیت پیمانکاران به منظور حفظ سلامت جامعه، جلوگیری از انتشار بیماری و مراجعه حداقلی متقاضیان به سازمان برنامه و بودجه اعتبار گواهینامه تایید صلاحیت پیمانکاران، تا پایان خرداد ۹۹ تمدید شد.

۵- تخصیص ۱۰۰۰ میلیارد ریال به آموزش و پرورش ۱۰۰۰ میلیارد ریال (۱۰۰ میلیارد تومان) به وزارت آموزش و پرورش بابت تخصیص محیط مدارس برای پیشگیری از شیوع و گسترش بیماری کرونا تخصیص داده شد.

۶- مبلغ ۱۶ هزار و ۶۵۱ میلیارد ریال (۱۶۶۵ میلیارد تومان) به سازمان بیمه سلامت اختصاص یافت و قرار شد ۴ هزار میلیارد تومان دیگر به این مبلغ اضافه شود.

همچنین به گفته رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، تاکنون ۳ هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان به دانشگاه‌های علوم پزشکی در سراسر کشور برای مبارزه با ویروس کرونا پرداخت شده است.

در چهارم فروردین ماه نیز رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور با صدور ۳ تخصیص جداگانه به خزانه داری کامل کشور، دستور پرداخت بیش از ۳۸ هزار میلیارد و ۳۳۱ میلیون ریال دیگر به نظام سلامت کشور در راستای تقویت آن وزارتخانه، صادر کرد.

(ب) بانک مرکزی

اقدامات بانک مرکزی کشور، در راستای کاهش آسیب‌های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا در ذیل آورده شده است:

۱ - پایگاه اطلاع رسانی دولت ۲۶ اسفند ماه ۹۸

۲ - بسته حمایتی دولت برای جبران پیامدهای اقتصادی کرونا، خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، ۲۷ اسفند ماه ۹۸

به منظور کمک به حفظ ظرفیت‌های تولید و عبور از بحران کرونا، بانک مرکزی به بانک‌های عامل دستور داده تا اقساط وام‌های بانکی را تا سه ماه به تعویق بیندازد. بانک مرکزی مصادیق کسب و کارهایی را که مشمول سه ماه تعویق اقساط وام‌هایشان می‌شوند را نیز اعلام کرده که شامل ۱۰ رسته کسب و کار مختلف است:

- ۱- مراکز تولید و توزیع غذاهای آماده
- ۲- مراکز گردشگری شامل هتل‌ها و ...
- ۳- مراکز و مجتمع‌های فرهنگی و آموزشی
- ۴- تولید و توزیع کیف و کفش
- ۵- حمل و نقل عمومی مسافر درون شهری و برون شهری
- ۶- دفاتر خدمات مسافرتی و گردشگری
- ۷- تولید و توزیع پوشاک
- ۸- مراکز و مجتمع‌های ورزشی و تفریحی
- ۹- مراکز تولید، توزیع و فروش صنایع دستی
- ۱۰- مراکز توزیع آجیل، خشکبار، قنادی بستنی و آبمیوه

یادآور می‌شود اقساط وام‌های قرض الحسنه کلیه اشخاص بدون قید و شرط به مدت سه ماه به تعویق خواهد افتاد و بانک‌ها موظف به اجرای این بخشنامه هستند.

۳- تسهیلات ۵ میلیارد دلاری مکاتبه رئیس کل بانک مرکزی با رئیس صندوق بین‌المللی پول در مورد بهره‌مندی از تسهیلات ۵ میلیارد دلار در جریان شیوع ویروس کرونا از دیگر اقدامات بانک مرکزی است.

۴- تعویق اقساط بانکی از مهمترین اقدامات بانک مرکزی امحای اقساط مشاغل و کسب و کارها و به تعویق انداختن آن‌ها در اسفند ۹۸ و فروردین و اردیبهشت ۹۹ بود که به این ترتیب ده گروه شغلی مشمول ۳ ماه اقساط وام‌های خود شدند که پیش از این به آن اشاره شد.

ج) وزارت اقتصاد

وزارت اقتصاد با تشکیل کمیته اطلاع‌رسانی ستاد مقابله با ویروس کرونا و برگزاری جلسات متعدد نسبت به اتخاذ سیاست‌ها و تصمیمات حمایتی توسط زیرمجموعه‌های خود از جمله سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی معاونت نظارت مالی و خزانه داری اقدام کرد.^۱

د) سازمان اموال تملیکی

سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی در پی شیوع ویروس کرونا، طی بخشنامه‌ای واگذاری آبی کالاهای پزشکی و بهداشتی مورد نیاز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را اعلام کرد:

- واگذاری ۵ میلیارد عدد ماسک توسط اموال تملیکی استان هرمزگان
- تخصیص ۴۲۰۰ لیتر الکل، ۱۰۰ هزار عدد دستکش و ... توسط اموال تملیکی استان خراسان رضوی
- واگذاری ۷ هزار اسپری ضد عفونی کننده توسط اموال تملیکی استان سمنان
- تخصیص ۱۰۰ هزار عدد دستکش و ۵۰۰ هزار عدد ماسک توسط اموال تملیکی استان کرمان

^۱ - صدی مرضیه، تسهیلات دولت برای مبارزه با کرونا ۱۰ فروردین ۹۹، خبرگزاری برنا

- ۴۴ هزار عدد دستکش و ۵ هزار عدد ماسک توسط اموال تملیکی استان آذربایجان غربی

ه) معاونت نظارت مالی و خزانه داری

معاونت نظارت مالی و خزانه داری وزارت امور اقتصادی و دارایی طی بخشنامه ای اعلام کرد با توجه به شرایط ناشی از شیوع ویروس کرونا و عدم امکان استفاده از همه ظرفیت دستگاه‌های اجرایی طلبکار و بدهکار و با توجه به هماهنگی‌های انجام شده مهلت صدور اسناد تسویه خزانه اعم از نوع اول و دوم، بابت تخصیص‌هایی که حداکثر تا پایان اسفند ۹۸ به وزارت امور اقتصادی و دارایی واصل می‌شود، برای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تا بیستم اردیبهشت ۹۹ و برای سایر مصارف تا پایان فروردین ماه ۹۹ تعیین می‌شود.

و) گمرک

گمرک جمهوری اسلامی ایران ۱۶ اقدام مهم برای کنترل بحران کرونا انجام داد. تسهیل و تسریع در ورود ملزومات بهداشتی و درمانی، ترخیص ۶۳ دستگاه آمبولانس ظرف یک هفته، ابطال اظهارنامه صادراتی اقلام مرتبط برای مقابله با ویروس کرونا از جمله ۱۸۳ تن دستکش، صدور و ابلاغ بخشنامه‌های مورد نیاز به گمرکات سراسر کشور برای مدیریت شرایط مقابله با ویروس کرونا، اطلاع رسانی مداوم وضعیت مرزها در رسانه‌ها به تجار و اتصال به سامانه انبارها برای رصد مقاصد کالاهای وارداتی به ویژه کالاهای مقابله با ویروس کرونا از جمله این موارد است.

ز) سازمان امور مالیاتی

سازمان امور مالیاتی کشور به منظور پیشگیری از ویروس کرونا در مرحله اول برخی تمهیدات را با صدور بخشنامه‌های لازم انجام داده است و در مرحله دوم بسته حمایتی پیشنهادی سازمان امور مالیاتی کشور تهیه و برای تصویب به شورای هماهنگی اقتصادی سران قوا ارسال کرد که سه بند آن به تصویب رسیده است.

۱- رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور با صدور بخشنامه‌ای، مهلت بخشودگی جرائم قابل بخشش اسفند ماه ۹۸ را در کشور تا پایان خرداد ماه ۹۹ تمدید کرد.

همچنین جلسات هیئت‌های حل اختلاف مالیاتی از ۱۵ اسفند ۹۸ تا پایان فروردین ۹۹ لغو شد. براساس ماده ۱۸۶ قانون مالیات‌های مستقیم بانک‌ها مکلفند جهت ارائه تسهیلات برای اشخاص حقیقی و حقوقی از سازمان امور مالیاتی استعلام کنند، اما سازمان امور مالیاتی مصوب کرد با توجه به شرایط اخیر بانک‌ها و موسسات اعتباری برای اعطای تسهیلات به اشخاص حقیقی تا دو میلیارد ریال و برای اشخاص حقوقی تا ۵ میلیارد ریال نیاز به استعلام از ادارات امور مالیاتی ندارند.

۲- به تعویق افتادن بازپرداخت‌های مالیاتی صنوف با توجه به شرایط کنونی که متاثر از کروناست سازمان امور مالیاتی نیز بسته پیشنهادی که به تایید ستاد مقابله با بحران کرونا رسیده است را چنین اعلام کرده است:

باز پرداخت‌های مالیاتی صنوف که سررسیدهای پرداخت مالیات بر ارزش افزوده آنها تا ۱۵ فروردین ۹۹ بوده؛ به ۳۱ اردیبهشت ۹۹ موکول شد در این رابطه تمام هیئت‌های حل اختلافی که در اسفند ۹۸ و فروردین ۹۹ موعده برگزاری داشتند تا پایان فروردین لغو و به ۳۱ اردیبهشت موکول شد.^۱

۳- کمک‌های نقدی و غیرنقدی اشخاص حقیقی و حقوقی در اسفند ۹۸ و سه ماه اول ۹۹ جهت تأمین لوازم و تجهیزات مصرفی مورد نیاز بیمارستان‌ها و مراکز درمانی دولتی و تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی جهت مبارزه با ویروس کرونا، به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی در سال پرداخت محسوب می‌شود.

براساس این مصوبه، اشخاص مذکور می‌توانند به روش‌هایی که تشخیص می‌دهند کمک‌های خود از قبیل مایحتاج عمومی و اختصاصی از قبیل تجهیزات و لوازم مصرفی مراکز درمانی موصوف را تأمین نمایند و این کمک‌ها به عنوان هزینه قابل قبول از درآمد مشمول مالیات آنها کسر خواهد شد.^۲

۴- صدور یا تجدید پروانه کسب یا کار اشخاص حقیقی موضوع ماده ۱۸۶ قانون مالیات‌های مستقیم تا پایان شهریور ۹۹ نیاز به اخذ گواهی پرداخت یا ترتیب پرداخت بدهی مالیاتی نخواهد داشت.

۵- سازمان امور مالیاتی کشور به موجب اختیارات قانونی که دارد، می‌تواند بدهی مالیاتی همکاران خود را به صورت قهریه از طریق مسدودی حساب‌های بانکی و سایر رویه‌های قانونی وصول نماید، لیکن با توجه به شرایط موجود بر این اساس تا پایان اردیبهشت سال ۹۹ هیچ گونه اقدام اجرایی جهت وصول مالیات به عمل نمی‌آورد.

ح) بیمه

شرکت‌های بیمه، هزینه درمان افرادی که دارای بیمه درمان تکمیلی بوده و به بیماری کرونا مبتلا شده‌اند را پرداخت می‌کنند.^۳

ط) وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

جزییات بسته حمایت از صنعت گردشگری امهال سه ماه مالیات اعم از مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده، تعویق سه ماهه بازپرداخت اقساط تسهیلات بانکی، امهال پرداخت ۲۳ درصد حق بیمه کارفرمایی کارکنان شاغل در واحدهای گردشگری، تعویق پرداخت قبوض حامل‌های انرژی شامل آب، برق و گاز به مدت سه ماه و پس از آن به صورت اقساطی امکان استفاده از اوراق سرمایه در گردش طرح گام و امکان استفاده از تسهیلات بانکی با نرخ ۱۲ درصد از جمله بسته حمایتی صنعت گردشگری کشور است.^۴

م- بنیاد مستضعفان

بنیاد مستضعفان به منظور حمایت از کودکان کار که به شدت در معرض ابتلا به ویروس کرونا قرار دارند، مبلغ ۵ میلیارد تومان را برای حفاظت از سلامت این کودکان و تهیه و توزیع بسته‌های بهداشتی و مراقبتی در برابر کرونا را در اختیار سازمان بهزیستی قرار داد.^۵

^۱ - محمود علیزاده، معاون حقوقی و فنی سازمان امور مالیاتی کشور، روزنامه اطلاعات ۱۳۹۸/۱۲/۲۴

^۲ - صدری، مرضیه، تسهیلات درست برای مقابله با آسیب‌های اقتصادی کرونا، ۱۰ فروردین

^۳ - همان

^۴ - ولی تیموری، معاون گردشگری وزیر میراث فرهنگی و گردشگری، خبرگزاری مهر، ۱۲ فروردین ۹۹

^۵ - خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۸/۱۲/۲۳

□ کلام آخر

دولت از روزهای آغازین شیوع گسترش کرونا در کشور با پیگیری و جلسات متعدد در صدد حمایت از اقشار کم درآمد و کسب و کارهای آسیب دیده از ویروس کرونا، برآمده است.

حمایت‌هایی شامل؛ کمک‌های بلاعوض، وام‌های کم بهره، تعویق اقساط بانکی برخی کسب و کارها و بانک‌های قرض الحسنه، تعویق قبض آب و برق، اعتبارات مالی و همچنین انواع حمایت‌های لازم که به سازمان برنامه و بودجه کشور و دیگر سازمان‌های مربوطه از جمله بانک مرکزی، وزارت امور اقتصاد و دارایی، وزارت بهداشت، وزارت کار رفاه و اجتماعی، سازمان امور مالیاتی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و ... ابزارها و سیاست‌های مختلفی را برای جبران یا کاهش این خسارات در نظر گرفته است.

از آنجایی که به اعتقاد کارشناسان اقتصادی، شیوع این ویروس، آثار زیان‌بار و منفی را در اقتصاد کشور به جا خواهد گذاشت؛ اما دولت با مشورت کارشناسان و همچنین شناسایی اقشار آسیب پذیر و کسب و کارهای آسیب دیده از این مسئله، تصمیم گرفت که با حمایت و تخصیص وام‌هایی با درصد پایین، تا حدی از آسیب‌های بیشتر این موضوع بکاهد؛ هر چند که این حمایت‌ها در کوتاه مدت می‌تواند نتیجه مثبتی داشته باشد ولی در صورت روند گسترش کرونا در کشور، باید تدابیر و راه حل‌های میان مدت هم اندیشیده شود.

حال باید دید که دولت در صورت استمرار این ویروس آیا می‌تواند در میان مدت هم راه‌حلهایی اتخاذ می‌کند؟ چه طرح و برنامه‌هایی در این خصوص دارد؟